

Вікторія МАДАЛИЦЬ

аспірант кафедри теорії держави і права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0009-0009-0792-3370>

СОЦІАЛЬНА ФУНКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Соціальна функція держави є фундаментальною складовою її діяльності, спрямованою на забезпечення добробуту громадян, соціального захисту та реалізацію соціально-економічних прав. В умовах воєнного стану ця функція набуває особливого значення, оскільки від її ефективності залежить соціальна стабільність, підтримка вразливих верств населення та загальна стійкість суспільства. Під час війни соціальна функція держави зазнає трансформацій, зумовлених необхідністю оперативного реагування на нові виклики. Зокрема, зростає потреба в підтримці внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, сімей загиблих та постраждалих від бойових дій. Держава повинна забезпечити не лише матеріальну допомогу, але й доступ до медичних, освітніх та інших соціальних послуг, адаптованих до умов воєнного часу.

Методологічний підхід до дослідження соціальної функції держави в умовах війни передбачає комплексний аналіз правових, економічних та соціальних аспектів. Використання системного підходу дозволяє розглядати соціальну функцію як інтегровану частину державного управління, що взаємодіє з іншими функціями та реагує на зовнішні та внутрішні виклики. Порівняльно-правовий метод дає змогу вивчити міжнародний досвід реалізації соціальних функцій у кризових ситуаціях та адаптувати найкращі практики до національних умов.

Важливим аспектом є правове забезпечення соціальної функції держави під час війни. Необхідно розробити та впровадити нормативно-правові акти, що регулювали б надання соціальних послуг в умовах правового режиму воєнного стану, забезпечували захист прав вразливих категорій населення та встановлювали механізми контролю за виконанням соціальних програм. Зокрема, сучасні дослідження у сфері соціальної політики вказують на необхідність правової адаптації соціального захисту в кризових умовах, що дозволяє забезпечити ефективний механізм державного реагування на виклики війни [1, с. 39-41].

Фінансово-економічний аспект реалізації соціальної функції в умовах війни передбачає ефективний розподіл обмежених ресурсів. Держава повинна забезпечити фінансування пріоритетних соціальних програм, залучати міжнародну допомогу та оптимізувати витрати. Значну роль у цьому процесі відіграють міжнародні фінансові інституції, які надають підтримку соціальним програмам держави під час війни. Важливим є забезпечення ефективного контролю за використанням бюджетних коштів, спрямованих на соціальний захист [2, с. 80-84].

Теоретико-методологічний підхід до соціальної функції держави в умовах війни базується на комплексному аналізі правових, економічних та соціальних чинників [3, с. 46-47]. Ефективна реалізація цієї функції сприяє підтримці соціальної стабільності, захисту вразливих верств населення та забезпеченню стійкості держави перед обличчям воєнних викликів. Механізм реалізації соціальної функції Української держави в умовах воєнного стану є комплексом правових, організаційних та фінансових заходів, спрямованих на забезпечення соціального захисту населення та підтримку суспільної стабільності. Цей механізм адаптується до специфічних викликів, що виникають під час війни, забезпечуючи ефективне виконання державою своїх соціальних обов'язків [4, с. 146-153].

В умовах воєнного стану держава впроваджує нормативно-правові акти, що регулюють надання соціальних послуг та гарантій. Зокрема, приймаються закони та постанови, що визначають порядок надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, ветеранам, сім'ям загиблих та іншим вразливим категоріям населення [5, с. 23-35]. Ці акти встановлюють процедури отримання соціальних виплат, пільг та інших форм підтримки, забезпечуючи правову основу для їх реалізації.

Реалізація соціальної функції покладається на систему державних органів та установ, що відповідають за надання соціальних послуг [6, с. 183]. До них належать Міністерство

соціальної політики, місцеві органи соціального захисту, центри надання адміністративних послуг та інші установи, що забезпечують оперативне реагування на потреби населення. В умовах війни важливу роль відіграють мобільні бригади соціальної допомоги та гарячі лінії для оперативного інформування громадян.

Фінансування соціальних програм здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також за підтримки міжнародних організацій та донорів. Держава перерозподіляє бюджетні кошти з урахуванням пріоритетних потреб, забезпечуючи фінансування програм підтримки найбільш вразливих верств населення. Зокрема, залучаються ресурси благодійних фондів та громадських організацій для додаткової підтримки постраждалих [7].

Для забезпечення ефективності реалізації соціальної функції впроваджуються механізми моніторингу та контролю за наданням соціальних послуг. Це включає аудит використання бюджетних коштів, оцінку якості наданих послуг та зворотний зв'язок від отримувачів допомоги. Такі заходи дозволяють виявляти недоліки та оперативно вносити корективи в процес надання соціальної підтримки [8]. Держава активно взаємодіє з громадськими та волонтерськими організаціями, які надають допомогу постраждалим від війни. Це партнерство дозволяє розширити обсяг та підвищити якість соціальних послуг, забезпечуючи більш повне задоволення потреб населення.

Отже, механізм реалізації соціальної функції Української держави в умовах воєнного стану є багатокomпонентною системою, що забезпечує адаптацію соціальної політики до викликів воєнного часу. Ефективне правове регулювання, чітка інституційна структура, належне фінансове забезпечення, дієвий моніторинг та тісна співпраця з громадянським суспільством є ключовими елементами цього механізму. Їх злагоджена робота сприяє підтримці соціальної стабільності та забезпеченню добробуту громадян навіть у найскладніших умовах.

1. Куліченко А. В. Соціальна функція держави під час воєнного стану. *Українське суспільство в умовах воєнного стану: сучасні виклики та напрямки розвитку*: матер. Всеукр. наук. конф. молодих вчених (м. Одеса, 6 червня 2022 р.). Одеса : Фенікс, 2022. С. 39-41.

2. Грень Т. Я. Особливості реалізації політики соціального захисту територій в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 6 (72). С. 80-84.

3. Наливайко І. О. Еволюція соціальних стандартів та гарантій у правовій системі України: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Аналітичне-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 46-47.

4. Nalyvaiko, I. (2023). The influence of social standards and social guarantees on improving the quality of life of citizens: legal analysis and socio-economic consequences. *Philosophy, Economics and Law Review*, 3(2), 146-153.

5. Мельничук С. М. Функції сучасної держави в умовах воєнного стану. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2023. № 1 (101). С. 23-35.

6. Наливайко Л. Р. Поняття та основні ознаки функцій держави. *Правова держава*. 2005. № 16. С. 177-191.

7. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. 2022.

8. Соціальні права в Україні під час війни. *Рада Європи*. 2022.

Іван ПАТАЛАХА

аспірант кафедри теорії та історії
держави та права, конституційного
права та прав людини
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

БІЛЛЯ ПРО ПРАВА 1791 РОКУ ЯК ВИЯВ ВІДДАНOSTІ АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ АНГЛОСАКСОНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ ТРАДИЦІЇ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

Під час підготовки тез цієї доповіді автор визначив за мету на основі аналізу Білля про права 1791 року, що складається з перших десяти поправок до Конституції США, аргументувати тезу про відданість американського народу англосаксонській правовій традиції у сфері здійснення правосуддя.